

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2026. gada 21. augustā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Anita Rodiņa un Veronika Krūmiņa, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja Modra Ikaunieka pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 150/2026),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Kriminālprocesa likuma 638. panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversmes) 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam, 93. pantam, 95. panta otrajam un trešajam teikumam un 111. pantam, kā arī par spēkā neesošu no pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskāruma rašanās brīža;

1.2. apturēt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2026. gada 10. jūnija sprieduma krimināllietā Nr. 19320154424 izpildi daļā par brīvības atņemšanas soda izpildi.

2. Apstrīdētajā normā noteikts:

“(2) Ja piespriesta brīvības atņemšana, sprieduma izpildi nedrīkst atlikt personām, kas notiesātas par smagu vai sevišķi smagu noziegumu.”

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

3.1. Ar spēkā stājušos spriedumu krimināllietā pieteikuma iesniedzējs notiesāts par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu un sodīts ar brīvības atņemšanas sodu, kura izpildes uzsākšana noteikta 10. augustā. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka pēc sprieduma spēkā stāšanās, 2026. gada 3. jūlijā, viņam konstatēta smaga slimība. Brīvības atņemšanas iestādē neesot iespējams nodrošināt pieteikuma iesniedzējam nepieciešamo veselības aprūpi, lai netiktu apdraudēta viņa dzīvība.

Apstrīdētā norma liedzot tiesai atlikt sprieduma izpildi, jo pieteikuma iesniedzējs sodīts par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu. Pieteikuma iesniedzējs atrodies vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos ar personām, kam konstatēta smaga slimība un kas notiesātas par kriminālpārkāpuma vai mazāk smaga nozieguma izdarīšanu, tomēr apstrīdētā norma paredzot nepamatoti atšķirīgu attieksmi pret šīm personu grupām. Tāpat viņš atrodies salīdzināmos apstākļos ar personām, kuras izdarījušas smagu vai sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu un saslimušas pēc ievietošanas brīvības atņemšanas iestādē, bet šīs personas saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 640. panta ceturto daļu iespējams atbrīvot no soda izciešanas. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētā norma pakļauj viņu cietsirdīgai attieksmei un cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Lai tiesa varētu lemt, vai konstatētā slimība liedz soda izciešanu, viņam tomēr ir jāuzsāk soda izciešanu brīvības atņemšanas iestādē. Tādējādi pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu, kā arī pārkāpj 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu un 95. panta otrajā un trešajā teikumā ietverto cietsirdīgas un cieņu pazemojošas izturēšanās aizliegumu un nežēlīga vai cilvēka cieņu pazemojoša soda aizliegumu.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 95. panta otrajam un trešajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

3.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam arī Satversmes 93. pantā ietvertās tiesības uz dzīvību un 111. pantā ietvertās tiesības uz veselības aizsardzību. Tomēr ar notiesāto veselības aprūpi saistītos jautājumus regulē nevis apstrīdētā norma, bet citas tiesību normas. Turklāt pieteikumā paustie apsvērumi par Satversmes 93. un 111. pantā noteikto pamattiesību aizskārumu pēc būtības sniegti, argumentējot apstrīdētas normas neatbilstību Satversmes 95. panta otrajam un trešajam teikumam. Tādējādi pieteikumā nav pamatots tas, kā tieši apstrīdētā norma aizskar pieteikuma iesniedzējam Satversmes 93. un 111. pantā ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 93. un 111. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētā norma ir imperatīva un formulēta nepārprotami, un pieteikuma iesniedzējs atrodas situācijā, kas ietilpst šīs normas tvērumā. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrajā teikumā noteikts: ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Notiesājošs spriedums, ar kuru pieteikuma iesniedzējs sodīts ar brīvības atņemšanas sodu, stāties spēkā 2026. gada 10. jūnijā, bet ārsta slēdziens par pieteikuma iesniedzēja diagnozi, kas norāda uz smagu saslimšanu, sastādīts 2026. gada 3. jūlijā. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 7. augustā. Tātad sešu mēnešu termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 95. panta otrajam un trešajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

5. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 95. panta otrajam un trešajam teikumam. Tāpat pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām. Līdz ar to šajā daļā lieta ir ierosināma.

6. Pieteikumā lūgts apturēt tiesas sprieduma krimināllietā Nr. 19320154424 izpildi daļā par brīvības atņemšanas soda izpildi.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektā daļa paredz, ka konstitucionālās sūdzības iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi, izņemot gadījumus, kad Satversmes tiesa lēmusi citādi.

Nolēmuma izpildes apturēšana uzskatāma par ārkārtēju Satversmes tiesas procesa līdzekli un piemērojama tikai svarīgu mērķu sasniegšanai, piemēram, lai nodrošinātu personas tiesību aizsardzību tādos gadījumos, kad nolēmuma izpilde attiecīgajā lietā pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas sprieduma izpildi vai radīt būtisku kaitējumu pieteikuma iesniedzējam. Līdz ar to, lai secinātu, vai konkrētajā gadījumā ir pieļaujama un nepieciešama tiesas nolēmuma izpildes apturēšana, ir jāpārlicinās, vai:

1) pieteikumā ir sniegts pamatojums šādam lūgumam;

2) lietā pastāv tādi ārkārtas apstākļi, kuru dēļ tiesas nolēmuma izpilde varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas nolēmuma izpildi vai varētu radīt būtisku kaitējumu pieteikuma iesniedzējam (sal. *Satversmes tiesas 2023. gada 27. jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. 2022-01-01 3. punkts*).

Pieteikumā sniegts pamatojums, ka brīvības atņemšanas soda izpildes gadījumā pieteikuma iesniedzējs nevarēs turpināt viņam steidzami nepieciešamo īpašo ārstēšanu, kuras efektivitātei būtiska ir tās nepārtrauktības nodrošināšana. Brīvības atņemšanas iestādē nav pieejami speciālisti tieši pieteikuma iesniedzējam konstatētās slimības ārstēšanai, savukārt konvoja braucieni uz ārstniecības iestādi varētu radīt viņam papildu veselības un dzīvības apdraudējumu. No pieteikumā sniegtā pamatojuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka tiesas

nolēmuma izpilde šajā faktiskajā situācijā varētu radīt pieteikuma iesniedzējam būtisku neatgriezenisku kaitējumu.

Līdz ar to pieteikuma iesniedzēja lūgums ir apmierināms.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 19.² panta piekto daļu un 20. pantu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Kriminālprocesa likuma 638. panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 95. panta otrajam un trešajam teikumam” pēc Modra Ikaunieka pieteikuma (pieteikums Nr. 150/2026).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu –, līdz 2026. gada 21. oktobrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Apturēt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2026. gada 10. jūnija sprieduma krimināllietā Nr. 19320154424 izpildi daļā par brīvības atņemšanas soda izpildi līdz Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās brīdim.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu.